

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 240/2016 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om ursprungsmärkning av produkter

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 240/2016 rd undertecknat av riksdagsledamot Saara Sirén /saml. m.fl.

Hur avser regeringen säkerställa att konsumenter i Finland är korrekt informerade om de varor de köper och om varornas ursprung, finns det anledning att misstänka att varor med produktinformation som innehåller felaktiga, bristfälliga, oriktiga eller osanna uppgifter finns till salu i Finland, ämnar regeringen bereda påföljder avseende medvetet vilseledande produktinformation som ges i syfte att uppnå ekonomisk vinning?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

EU-lagstiftningen innehåller endast ett fåtal föreskrifter om ursprungsmärkning av konsumtionsvaror. I konsumentskyddslagen (38/1978) förbjuds osann och vilseledande information om produkter, bland annat om deras ursprung. Ursprungslandet måste uppges om informationen är väsentlig för att konsumenten ska kunna fatta ett medvetet köpbeslut och om den utelämnade informationen sannolikt leder till att genomsnittskonsumenten fattar ett köpbeslut som han eller hon annars inte skulle fatta. Ursprungslandet för en konsumtionsvara kan alltid uppges frivilligt. Informationen måste vara sann och den får inte vilseleda konsumenten. Ansvar för information som ges om en konsumtionsvara ligger hos den som marknadsför varan eller hos den för vars räkning varan marknadsförs. Lagstiftningen om konsumentskydd ingår i justitieministeriets ansvarsområde och efterlevnaden av lagen övervakas av konsumentombudsmannen. Om konsumentombudsmannen konstaterar att en näringsidkare inte följer lagstiftningen inleder ombudsmannen lämpliga åtgärder enligt konsumentskyddslagen för att rätta till saken.

EU-kommissionen föreslog 2013 att ursprungsmärkning ska vara obligatorisk för ett brett spektrum av konsumtionsvaror. Förslaget ingick i paketet om produktsäkerhet och marknads kontroll. Frågan om obligatorisk ursprungsmärkning ledde till en tvärt delning av medlemsstaternas åsikter. Finland beslöt till slut att motsätta sig en obligatorisk ursprungsmärkning för konsumtionsvaror. Man har försökt hitta en lösning på frågan, bl.a. genom en föreslagen kompromiss att kravet på ursprungsmärkning endast ska gälla vissa produktsektorer. Hittills har man inte kunnat nå samförstånd i frågan.

Lagstiftningen om livsmedelsinformation utgörs nästan helt och hållet av harmoniserad EU-lagstiftning. De allmänna kraven på att tillhandahålla information om livsmedels ursprungsland ingår i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 240/2016 rd

livsmedelsinformation till konsumenterna, (förordningen om livsmedelsinformation) som började tillämpas i december 2014.

Det allmänna kravet i förordningen om livsmedelsinformation är att ursprungslandet ska uppges i de fall där underlåtenhet att lämna denna uppgift skulle kunna vilseleda konsumenten. Dessutom ska ursprungslandet uppges för färskt kött av svin, kött av får och get samt kött av fjäderfä. Kravet gäller färskt färdigförpackat kött. I jord- och skogsbruksministeriets förordning om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (834/2014) föreskrivs att detaljhandelsplatsen tillhandahåller information om ursprungslandet för färskt kött som inte är färdigförpackat på motsvarande sätt som för förpackat kött. Om ett livsmedels ursprungsland anges, och om det inte är detsamma som den primära ingrediensens ursprungsland (t.ex. finskt rågbröd bakat på polsk råg), ska även den primära ingrediensens ursprungsland anges. Kravet ska börja tillämpas när kommissionen har gett närmare tillämpningsföreskrifter. Det är meningen att genomförandebestämmelserna ska godkännas i år.

Enligt EU-lagstiftningen är det dessutom obligatoriskt att uppge ursprungsland för vissa livsmedel. Dessa bestämmelser gäller bland annat färskt kött av nöt, fiskeri- och vattenbruksprodukter, hönsägg, färska frukter och grönsaker samt honung.

Genom förordningen om livsmedelsinformation utvidgas skyldigheten att uppge ursprungsland gradvis utgående från konsekvensbedömningar. I december 2013 tog kommissionen fram en rapport om hur information om ursprungslandet för kött som ingår som ingrediens i en produkt ska anges. I maj 2015 kom kommissionen med en rapport om utvidgning av kravet på obligatorisk ursprungsmärkning att också gälla bland annat mjölk samt mjölk som ingår som ingrediens i mejeriprodukter. Kommissionen har än så länge inte kommit med konkreta lagstiftningsförslag för utvidgning av kravet på obligatorisk ursprungsmärkning.

Konsumenterna är allt mer intresserade av var maten kommer ifrån, och var och hur den har producerats. Finland har i flera olika sammanhang framhållit att kraven i fråga om angivande av ursprungsland för livsmedel måste utvecklas, speciellt just i EU-lagstiftningen. Med genomförandeakter säkerställs det att kraven på ursprungsmärkning tillämpas korrekt i alla EU-medlemsstater. Kraven bör vara sådana att konsumenten får tillräckligt med information. Samtidigt ska livsmedelsaktörerna kunna genomföra kraven och myndigheterna kontrollera dem utan att den administrativa bördan blir orimligt stor.

På livsmedelsförpackningar och i marknadsföring kan man frivilligt uppge livsmedlets eller ingrediensernas ursprungsland samt använda olika frivilliga uttryck som hänvisar till ursprunget. Uppgifterna om ett livsmedel får inte vilseleda konsumenten när det gäller livsmedlets egenskaper, sammansättning, karaktär eller ursprung. Vid bedömningen av vad som är vilseledande måste man beakta all den information som ska anges om livsmedlet. Också den frivilliga informationen måste vara tillförlitlig och den får inte vilseleda konsumenten.

Konsumenternas valmöjligheter och förtroende för livsmedelskedjans verksamhet förbättras inte av att nya krav på märkning tas fram, om man inte i tillräcklig mån kan säkerställa att märkningen är tillförlitlig. Alla livsmedel på EU-marknaden måste vara trygga och uppfylla kraven i

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 240/2016 rd

lagstiftningen, oberoende av vilket land de härstammar från. Konsumenten måste kunna lita på att informationen om ursprungslandet och alla övriga uppgifter om ett livsmedel är riktiga. För att ursprungsmärkningar ska vara tillförlitliga krävs att livsmedelsbranschen har ett fungerande system för spårning.

Varje aktör i livsmedelskedjan är medansvarig för att livsmedel uppfyller de gällande bestämmelserna i alla avseenden. Den information som ges om ett livsmedel ligger på livsmedelsbranschens ansvar. I aktörs egenkontroll ingår att säkra att meddelad livsmedelsinformation är korrekt. Myndighetskontrollen av livsmedelsinformation ingår i den ordinarie livsmedelsövervakningen. Kontrollen går ut på att myndigheten granskar hur en aktör i sin egenkontroll har säkerställt produktinformationens riktighet.

De tillsynsmyndigheter som nämns i livsmedelslagen (23/2006) övervakar inom sina områden att information som ges om livsmedel är korrekt. Systemet för offentliggörande av tillsynsinformation om livsmedel Oiva är ett system som harmoniserar inspektionsförfarandena. Tillsynsmyndigheter i hela landet utför sina inspektioner baserat på samma bedömningsanvisningar, framtagna inom Oiva. I en Oiva-inspektion ingår bland annat att kontrollera förpackningsmärkningarna, däribland ursprungsmärkningarna. Oiva samordnas av Livsmedelssäkerhetsverket Evira. Tullen inspekterar ursprungsmärkningarna för icke-animaliska livsmedel som kommer utanför EU vid gränsen, och animaliska livsmedel kontrolleras dessutom av Evira genom veterinär gränskontroll.

Om en tillsynsmyndighet konstaterar att en livsmedelsaktör bryter mot livsmedelsbestämmelserna måste aktören vidta åtgärder för att rätta till saken. Tillsynsmyndigheterna kan föreskriva administrativa tvångsmedel av olika grader enligt livsmedelslagen för att säkra att livsmedelsföreskrifterna efterlevs. Jord- och skogsbruksministeriet har nyss inlett en totalreform av livsmedelslagen. I samband med reformen kommer vi bl.a. att bedöma om de bestämmelser som gäller administrativa tvång behöver ses över.

Att livsmedel kan spåras ordentligt och att näringslivet har fungerande spårbarhetssystem är ytterst viktigt för livsmedelssäkerheten och för att förebygga bedrägerier. En fungerande spårning av livsmedel är viktig för att konsumenterna ska kunna lita på att livsmedel är trygga, för att exakt information om dem ska kunna ges åt konsumenterna och för att tillsynsmyndigheterna ska hållas informerade om bl.a. livsmedels ursprung. Evira ledde 2015 ett nationellt tillsynsprojekt som handlade om spårbarheten för kött och fisk. På majoriteten av de inspekterade ställena uppfyllde verksamheten alla krav eller visade endast små brister i spårbarhetsinformationen. Inget av de inspekterade ställena hade brister som skulle ha krävt omedelbara åtgärder.

Kraven gällande obligatoriska ursprungsmärkningar för livsmedel ska utvecklas och utvidgas speciellt i EU-lagstiftningen. Finland arbetar på alla möjliga sätt för att diskussionen om ursprungsmärkningar ska fortsätta i EU-organen, även på politisk nivå.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 240/2016 rd

Helsingfors 9.5.2016

Jordbruks- och miljöminister Kimmo Tiilikainen